

CATÁLOGO

Lei 9/2002, de 30 de decembro, de Ordenación Urbanística e Protección do Medio Rural de Galicia no seu artigos 53, punto primeiro, apartado f, establece que se incluírá un catálogo dos elementos que polos seus valores naturais ou culturais, ou pola súa relación co dominio público, haxan de ser conservados ou recuperados, coas medidas de protección que procedan.

Por outra parte, a esta Lei no seu artigo 75, define Os catálogos como instrumentos complementarios dos Plans cuxo obxecto é identificar as construcións, recintos, xardíns, monumentos, inmobles ou outros elementos que, polas súas singulares características ou valores culturais, históricos, artísticos, arquitectónicos ou paisaxísticos, se estime conveniente conservar, mellorar ou recuperar.

Identificaranse os núcleos rurais, inmobles, construcións, instalacións ou outros elementos existentes de carácter tradicional en solo rústico, ou conxuntos de estes, que merezan ser obxecto de especial protección en razón aos seus valores culturais, históricos, artísticos, arqueolóxicos ou etnográficos, tais como vivendas, hórreos, fontes, cruceiros, muíños, pazos, Igrexas, pontes xacementos arqueolóxicos e outros.

Neste Plan acolléndonos a esta lexislación, realízase un catálogo de todos os bens culturais, arquitectónicos, históricos, artísticos, etnográficos e naturais, que deben ser protexidos e mellorados.

O listado de bens que presentamos acompáñase de información detallada e do grao de protección que cada un deles require coas condicións dos mesmos. Este listado realízase sen prexuízo das condicións que a lexislación sectorial vixente poda establecer para cada un deles, e para calquera outros que se puidesen engadir.

Grupo Arqueolóxico

Grupo Arquitectónico

Arquitectura Civil

Arquitectura Religiosa

Construcións populares

Cruceiros e Petos de Ánimas

Obra Civil

Conxunto histórico

Listado de bens a protexer dentro do Grupo Arqueolóxico:

GRUPO ARQUEOLÓXICO				
Codxac	Nome	Parroquia/Lugar	Tipoloxía	Cronoloxía
15038001	Castro de Fontemouro	Abellá (Sto. Estevo) / Fontemouro	Asentamento fortificado	Idade do Ferro
15038002	Mámoa do Cota da Medorra	Moar (Santaia) / Castiñeiro Redondo	Túmulo megalítico	Neolítico
15038003	Castro de Abellá	Abellá (Sto. Estevo) / O Castro	Asentamento fortificado	Idade do Ferro
15038004	Os Castriños	Abellá (Sto. Estevo) / O Barreiro	Asentamento fortificado	Idade do Ferro
15038005	Castro de Mesos	Mesos (San Salvador) / Os Canedos	Asentamento fortificado	Idade do Ferro
15038006	A Medorra de Fonte Navas	Moar (Santaia) / Vilarello	Túmulo megalítico	Neolítico
15038007	Mámoa da Chousa Nova dos Canedos	Mesos (San Salvador) / Os Canedos	Túmulo megalítico	Neolítico
15038008	Mámoa nº 1 de San Nicolás	Mesos (San Salvador) / A Panica	Túmulo megalítico	Neolítico
15038009	Mámoa nº 2 de San Nicolás	Mesos (San Salvador) / A Panica	Túmulo megalítico	Neolítico
15038010	Castro Redondo	Mesos (San Salvador) / Caboladrón	Asentamento fortificado	Idade do Ferro
15038011	Corta do Castro	Frades (San Martiño) / Reiris	Mina / Explotación recursos	Indeterminada / Romana
15038012	Corta da Quenlla	Abellá (Sto. Estevo) / O Barreiro	Mina / Explotación recursos	Indeterminada / Romana
15038013	Castro de Frades	Frades (San Martiño) / San Martiño	Asentamento fortificado	Idade do Ferro
15038014	Castro de Papucín	Papucín (Sta. María) / Quintá	Asentamento fortificado	Idade do Ferro
15038015	Castro de Vitre	Vitre (San Xoán) / O Campo	Asentamento fortificado	Idade do Ferro
15038016	Castro de Aboi	Céltigos (San Xoán) / Aboi	Asentamento fortificado	Idade do Ferro
15038017	Castro de Galegos	Galegos (San Martiño) / O Castro	Asentamento fortificado	Idade do Ferro
15038018	Mámoa de Vilarello	Moar (Santaia) / Vilarello	Túmulo megalítico	Neolítico
15038019	Mámoa da Revolta	Moar (Santaia) / Vilarello	Túmulo megalítico	Neolítico
15038020	Castro de Queirís	Moar (Santaia) / Queirís	Asentamento fortificado	Idade do Ferro
15038021	Mámoa da Lagoa	Frades (San Martiño) / Cimadevila	Túmulo megalítico	Neolítico
15038022	A Medorra da Estivada Vella	Frades (San Martiño) / Cimadevila	Túmulo megalítico	Neolítico
15038023	Mámoa nº 3 de San Nicolás	Mesos (San Salvador) / A Panica	Túmulo megalítico	Neolítico
15038024	Castro de Cimadevila	Frades (San Martiño) / Cimadevila	Asentamento fortificado	Idade do Ferro
15038025	Castro de San Amaro	Frades (San Martiño) / O Vilar	Asentamento fortificado	Idade do Ferro
15038026	Mámoa da Chousa Nova de Queirís	Moar (Santaia) / Queirís	Túmulo megalítico	Neolítico
15038027	Mámoa do Regueiro	Moar (Santaia) / A Fraga	Túmulo megalítico	Neolítico
15038028	Medoña do Mainzo	Aiazo (San Pedro) / A Torre	Túmulo indeterminado	Indeterminado / Neolítico
15038029	Túmulo das Xanelas	Aiazo (San Pedro) / A Torre	Túmulo indeterminado	Indeterminado
15038030	Túmulo nº1 do Coto das Medorras	Aiazo (San Pedro) / Fonsá	Túmulo indeterminado	Indeterminado
15038031	Castro do Coto das Medorras	Aiazo (San Pedro) / Fonsá	Asentamento fortificado	Idade do Ferro
15038032	Mámoa da Chousa Nová de Fonsá	Aiazo (San Pedro) / Fonsá	Túmulo megalítico	Neolítico
15038033	Mámoa do Fontelo	Aiazo (San Pedro) / O Fontelo	Túmulo megalítico	Neolítico
15038034	Castro de Mosquera	Vitre (San Xoán) / O Casal	Asentamento fortificado	Idade do Ferro
15038035	Castro das Medorras	Céltigos (San Xoán) / A Igrexa	Asentamento fortificado	Idade do Ferro
15038036	Castro da Areda	Céltigos (San Xoán) / A Igrexa	Asentamento fortificado	Idade do Ferro
15038037	Castro de Añá de Meus	Añá (Sta. María) / Añá de Meus	Asentamento fortificado	Idade do Ferro
15038038	Túmulo dos Castros	Añá (Sta. María) / Añá de Meus	Túmulo indeterminado	Indeterminado / Neolítico
15038039	Castro de Ledoira	Ledoira (San Martiño) / Receá	Asentamento fortificado	Idade do Ferro
15038040	Mámoa de Foxo	Vitre (San Xoán) / O Casal	Túmulo megalítico	Neolítico
15038041	Castro da Carballeira	Gafoi (Sta. María) / A Carballeira	Asentamento fortificado	Idade do Ferro
15038042	Túmulo nº2 do Coto das Medorras	Aiazo (San Pedro) / Fonsá	Túmulo indeterminado	Indeterminado
15038043	Mámoa da Peneda de Guntín	Aiazo (San Pedro) / O Fontelo	Túmulo megalítico	Neolítico
15038044	Mámoa do Monte de Cruces	Aiazo (San Pedro) / O Fontelo	Túmulo megalítico	Neolítico
15038045	Medorra das Anellas	Aiazo (San Pedro) / O Fontelo	Túmulo indeterminado	Indeterminado / Idade do Ferro
15038046	Mámoa da Peneda das Pasantas	Aiazo (San Pedro) / O Fontelo	Túmulo megalítico	Neolítico
15038047	Mámoa da Rega	Moar (Santaia) / Vilarello	Túmulo megalítico	Neolítico
15038048	Mámoa do Monte de Carqueixal	Frades (San Martiño) / San Martiño	Túmulo megalítico	Neolítico
15038049	Mámoa nº1 da Chousa do Miño	Frades (San Martiño) / San Martiño	Túmulo megalítico	Neolítico
15038050	Mámoa nº2 da Chousa do Miño	Frades (San Martiño) / San Martiño	Túmulo megalítico	Neolítico
15038051	Mámoa nº3 da Chousa do Miño	Frades (San Martiño) / San Martiño	Túmulo megalítico	Neolítico
15038052	Mámoa nº4 da Chousa do Miño	Frades (San Martiño) / San Martiño	Túmulo megalítico	Neolítico
15038053	Mámoa da Chousa do Rei	Gafoi (Sta. María) / O Vilar	Túmulo megalítico	Neolítico
15038054	Mámoa das Chapozas	Gafoi (Sta. María) / O Vilar	Túmulo megalítico	Neolítico
15038055	Mámoa nº1 do Cadaval	Gafoi (Sta. María) / O Vilar	Túmulo megalítico	Neolítico
15038056	Mámoa nº2 do Cadaval	Gafoi (Sta. María) / O Vilar	Túmulo megalítico	Neolítico
15038057	Mámoa nº3 do Cadaval	Gafoi (Sta. María) / O Vilar	Túmulo megalítico	Neolítico
15038058	Mámoa do Monte da Cadaveira	Gafoi (Sta. María) / O Vilar	Túmulo megalítico	Neolítico
15038059	Mámoa nº1 das Medorras	Abellá (Sto. Estevo) / Gasalla	Túmulo megalítico	Neolítico
15038060	Mámoa nº2 das Medorras	Abellá (Sto. Estevo) / Gasalla	Túmulo megalítico	Neolítico
15038REF01	Cista de Cimadevila	Frades (San Martiño) / San Martiño	Cista	Idade do Bronce
15038REF02	Mámoas do Cruceiro	Frades (San Martiño) / O Vilar	Túmulo indeterminado	Indeterminado / Neolítico
15038REF03	Medorra dos Canedos	Mesos (San Salvador) / Os Canedos	Túmulo indeterminado	Indeterminado / Neolítico
15038REF04	Castro de Consello	Papucín (Sta. María) / Consello	Asentamento fortificado	Idade do Ferro
15038REF05	Castro de Moar	Moar (Santaia) / Moar	Asentamento fortificado	Idade do Ferro
15038REF06	Mámoa nº5 da Chousa do Miño	Frades (San Martiño) / San Martiño	Túmulo megalítico	Neolítico
15038TOP	Medorra do Tarreo de Corral	Papucín (Sta. María) / A Figueira	Indeterminado	Indeterminado
15059045	Castro da Devesa	Barbeiros (Sta. María) / O Loureiro	Asentamento fortificado	Idade do Ferro

Dentro do Grupo Arquitectónico procédese a un duplo listado, nun primeiro caso por elementos catalogados pertencentes á mesma parroquia, e nun segundo caso por tipo de elemento catalogado seguindo a subdivisión do grupo arquitectónico.

TABLA 1.- Listado por elementos catalogados pertencentes a cada parroquia.

Abellá (Santo Estevo)							
NÚCLEO / LUGAR	ELEMENTO CATALOGADO	CÓDIGO					
		ARQ. CIVIL	ARQ. RELIX.	CONST. POPULARES	CRUCEIROS e PETOS	CONX. HIST.	OBRA CIVIL
Fontao, O	Casa Grande de Fontao	AC-01					
Pedrouzo	Pazo de Peñasco (Pazo de Pedrouzo)	AC-02					
Pedrouzo	Hórreo do Peñasco			CP-01			

Aiazo (San Pedro)							
NÚCLEO / LUGAR	ELEMENTO CATALOGADO	CÓDIGO					
		ARQ. CIVIL	ARQ. RELIX.	CONST. POPULARES	CRUCEIROS e PETOS	CONX. HIST.	OBRA CIVIL
Fontelo, O	Casa do Fogueteiro	AC-03					
Igrexa, A	Igrexa Parroquial de Aiazo		AR-01				

Añá (Santa María)							
NÚCLEO / LUGAR	ELEMENTO CATALOGADO	CÓDIGO					
		ARQ. CIVIL	ARQ. RELIX.	CONST. POPULARES	CRUCEIROS e PETOS	CONX. HIST.	OBRA CIVIL
Igrexa, A	Casa Reitoral	AC-04					
Igrexa, A	Igrexa Parroquial de Añá		AR-02				
Igrexa, A	Cruceiro de Santa María				CR-01		
Lameiro	Hórreo no Lameiro			CP-02			
Presa	Muíños do Couso			CP-03			
Pombo, O	Hórreo - Adegas			CP-04			
Prado do Muíño	Maquia de Brates			CP-05			
San Paio	Ermida de San Paio		AR-03				
Carballeira, A	Casa do Cruceiro	AC-05					

Céltigos (San Xulián)							
NÚCLEO / LUGAR	ELEMENTO CATALOGADO	CÓDIGO					
		ARQ. CIVIL	ARQ. RELIX.	CONST. POPULARES	CRUCEIROS e PETOS	CONX. HIST.	OBRA CIVIL
Aboi	Muíño de Aboi			CP-06			
Igrexa, A	Igrexa Parroquial de Céltigos		AR-04				

Frades (San Martiño)							
NÚCLEO / LUGAR	ELEMENTO CATALOGADO	CÓDIGO					
		ARQ. CIVIL	ARQ. RELIX.	CONST. POPULARES	CRUCEIROS e PETOS	CONX. HIST.	OBRA CIVIL
Cimadevila	Casa de Botana	AC-06					
Cimadevila	Concello Antigo en Cimadevila	AC-07					
Cimadevila	Fraga de Cimadevila						CH-01
Cimadevila	Núcleo de Cimadevila						CH-02
Reiris	Muíño de Reiris			CP-07			
Reiris	Pontella (un van)			CP-08			
Reiris	Pontella (dous vans)			CP-09			
San Martiño	Igrexa Parroquial de Frades		AR-05				
San Martiño	Cruceiro de San Martiño					CR-02	
San Mauro	Capela da Madalena		AR-06				
San Mauro	Cruceiro da Madalena					CR-03	
Vilar	Hórreo de Vilar			CP-10			
Vilar	Muíño de Vilar			CP-11			

Gafoi (Santa Mariña)							
NÚCLEO / LUGAR	ELEMENTO CATALOGADO	CÓDIGO					
		ARQ. CIVIL	ARQ. RELIX.	CONST. POPULARES	CRUCEIROS e PETOS	CONX. HIST.	OBRA CIVIL
Igrexa, A	Casa Reitoral	AC-08					
Igrexa, A	Igrexa Parroquial de Gafoi		AR-07				
Pontecarreira	Campo da festa						CH-03
Pontevella, A	Muíño da Pontevella			CP-12			

Galegos (San Martiño)							
NÚCLEO / LUGAR	ELEMENTO CATALOGADO	CÓDIGO					
		ARQ. CIVIL	ARQ. RELIX.	CONST. POPULARES	CRUCEIROS e PETOS	CONX. HIST.	OBRA CIVIL
Monte do Muíño Vello	Muíño de Xeza				CP-13		
Pazo	Pazo de Galegos	AC-09					
Pazo	Campo da festa						CH-04
Ponte, A	Igrexa Parroquial de Galegos		AR-08				

Ledoira (San Martiño)							
NÚCLEO / LUGAR	ELEMENTO CATALOGADO	CÓDIGO					
		ARQ. CIVIL	ARQ. RELIX.	CONST. POPULARES	CRUCEIROS e PETOS	CONX. HIST.	OBRA CIVIL
Igrexa, A	Igrexa Parroquial de Ledoira		AR-09				
Igrexa, A	Cruceiro de San Martiño					CR-04	
Pontenova, A	Ponte Nova						OC-01
Quintás, As	Hórreo na Eira dos Golpes			CP-14			

Mesós (San Salvador)							
NÚCLEO / LUGAR	ELEMENTO CATALOGADO	CÓDIGO					
		ARQ. CIVIL	ARQ. RELIX.	CONST. POPULARES	CRUCEIROS e PETOS	CONX. HIST.	OBRA CIVIL
Canedos, Os	Igrexa Parroquial de Mesós		AR-10				
Montes de San Nicolao	Ermida de San Nicolao		AR-11				
Montes de San Nicolao	Cruceiro da Ermida de San Nicolao					CR-05	

Moar (Santaia)							
NÚCLEO / LUGAR	ELEMENTO CATALOGADO	CÓDIGO					
		ARQ. CIVIL	ARQ. RELIX.	CONST. POPULARES	CRUCEIROS e PETOS	CONX. HIST.	OBRA CIVIL
Baralles	Muiño - Serradoiro			CP-15			
Guntín	Muiño de Santa Ana			CP-16			
Igrexa, A	Casa Reitoral	AC-10					
Igrexa, A	Igrexa Parroquial de Moar		AR-12				
Igrexa, A	Pombal na casa Reitoral			CP-17			
Moar	Ermida de San Roque		AR-13				

Papucín (Santa María)							
NÚCLEO / LUGAR	ELEMENTO CATALOGADO	CÓDIGO					
		ARQ. CIVIL	ARQ. RELIX.	CONST. POPULARES	CRUCEIROS e PETOS	CONX. HIST.	OBRA CIVIL
Bouza Vella, A	Muiño de Pontecelas			CP-18			
Casa Vella, A	Casa Vella	AC-11					
Igrexa, A	Igrexa Parroquial de Papucín		AR-14				
Igrexa, A	Cruceiro de Santa María				CR-06		
Maquia	Maquia de Papucín			CP-19			
Maquia	Muiño Novo			CP-20			
Maquia	Pontella			CP-21			
Quinta de Riba	Casa Reitoral	AC-12					
Tarrio	Hórreo en Tarrio			CP-22			

Vitre (San Xoán)							
NÚCLEO / LUGAR	ELEMENTO CATALOGADO	CÓDIGO					
		ARQ. CIVIL	ARQ. RELIX.	CONST. POPULARES	CRUCEIROS e PETOS	CONX. HIST.	OBRA CIVIL
Augas Santas	Ermida das Augas Santas		AR-15				
Augas Santas	Muiño das Augas Santas			CP-23			
Augas Santas	Carballeira das Augas Santas					CH-05	
Casal, O	Pazo do Casal	AC-13					
Gándara, A	Muiño da Gándara			CP-24			
Igrexa, A	Igrexa Parroquial de Vitre		AR-16				
Igrexa, A	Cruceiro de San Xoán				CR-07		
Muiño Vello	Muiño de Campoduro			CP-25			
Virtudes, As	Ermida das Virtudes		AR-17				
Virtudes, As	Cruceiro da Ermida das Virtudes				CR-08		

TABLA 2.- Listado por tipoloxía de elemento.

ARQUITECTURA CIVIL			
CÓDIGO	ELEMENTO CATALOGADO	NÚCLEO	PARROQUIA
AC-01	Casa Grande de Fontao	Fontao, O	Abellá (Santo Estevo)
AC-02	Pazo de Peñasco (Pazo de Pedrouzo)	Pedrouzo	Abellá (Santo Estevo)
AC-03	Casa do Fogueteiro	Fontelo, O	Aiazo (San Pedro)
AC-04	Casa Reitoral	Igrexa, A	Añá (Santa María)
AC-05	Casa do Cruceiro	Carballeira, A	Añá (Santa María)
AC-06	Casa de Botana	Cimadevila	Frades (San Martiño)
AC-07	Concello Antigo en Cimadevila	Cimadevila	Frades (San Martiño)
AC-08	Casa Reitoral	Igrexa, A	Gafoi (Santa Mariña)
AC-09	Pazo de Galegos	Pazo	Galegos (San Martiño)
AC-10	Casa Reitoral	Igrexa, A	Moar (Santaia)
AC-11	Casa Vella	Casa Vella, A	Papucín (Santa María)
AC-12	Casa Reitoral	Quinta de Riba	Papucín (Santa María)
AC-13	Pazo do Casal	Casal, O	Vitre (San Xoán)

ARQUITECTURA RELIXIOSA			
CÓDIGO	ELEMENTO CATALOGADO	NÚCLEO	PARROQUIA
AR-01	Igrexa Parroquial de Aiazo	Igrexa, A	Aiazo (San Pedro)
AR-02	Igrexa Parroquial de Añá	Igrexa, A	Añá (Santa María)
AR-03	Ermida de San Paio	San Paio	Añá (Santa María)
AR-04	Igrexa Parroquial de Céltigos	Igrexa, A	Céltigos (San Xulián)
AR-05	Igrexa Parroquial de Frades	San Martiño	Frades (San Martiño)
AR-06	Capela da Madalena	San Mauro	Frades (San Martiño)
AR-07	Igrexa Parroquial de Gafoi	Igrexa, A	Gafoi (Santa Mariña)
AR-08	Igrexa Parroquial de Galegos	Ponte, A	Galegos (San Martiño)
AR-09	Igrexa Parroquial de Ledoira	Igrexa, A	Ledoira (San Martiño)
AR-10	Igrexa Parroquial de Mesós	Canedos, Os	Mesós (San Salvador)
AR-11	Ermida de San Nicolao	Montes de San Nicolao	Mesós (San Salvador)
AR-12	Igrexa Parroquial de Moar	Igrexa, A	Moar (Santaia)
AR-13	Ermida de San Roque	Moar	Moar (Santaia)
AR-14	Igrexa Parroquial de Papucín	Igrexa, A	Papucín (Santa María)
AR-15	Ermida das Augas Santas	Augas Santas	Vitre (San Xoán)
AR-16	Igrexa Parroquial de Vitre	Igrexa, A	Vitre (San Xoán)
AR-17	Ermida das Virtudes	Virtudes, As	Vitre (San Xoán)

CONSTRUCCIÓN POPULAR

CÓDIGO	ELEMENTO CATALOGADO	NÚCLEO	PARROQUIA
CP-01	Hórreo do Peñasco	Pedrouzo	Abellá (Santo Estevo)
CP-02	Hórreo no Lameiro	Lameiro	Añá (Santa María)
CP-03	Muíños do Couso	<i>Presa</i>	Añá (Santa María)
CP-04	Hórreo - Adegas	Pombo, O	Añá (Santa María)
CP-05	Maquía de Brates	<i>Prado do Muíño</i>	Añá (Santa María)
CP-06	Muíño de Aboi	Aboi	Céltigos (San Xulián)
CP-07	Muíño de Reirís	Reirís	Frades (San Martiño)
CP-08	Pontella (un van)	Reirís	Frades (San Martiño)
CP-09	Pontella (dous vans)	Reirís	Frades (San Martiño)
CP-10	Hórreo de Vilar	Vilar	Frades (San Martiño)
CP-11	Muíño de Vilar	Vilar	Frades (San Martiño)
CP-12	Muíño da Pontevella	Pontevella, A	Gafoi (Santa Mariña)
CP-13	Muíño de Xeza	<i>Monte do Muíño Vello</i>	Galegos (San Martiño)
CP-14	Hórreo na Eira dos Golpes	Quintás, As	Ledoira (San Martiño)
CP-15	Muíño - Serradoiro	<i>Baralles</i>	Moar (Santaia)
CP-16	Muíño de Santa Ana	<i>Guntín</i>	Moar (Santaia)
CP-17	Pombal na casa Reitoral	Igrexa, A	Moar (Santaia)
CP-18	Muíño de Pontecelas	<i>Bouza Vella, A</i>	Papucín (Santa María)
CP-19	Maquía de Papucín	<i>Maquía</i>	Papucín (Santa María)
CP-20	Muíño Novo	<i>Maquía</i>	Papucín (Santa María)
CP-21	Pontella	<i>Maquía</i>	Papucín (Santa María)
CP-22	Hórreo en Tarrío	Tarrío	Papucín (Santa María)
CP-23	Muíño das Augas Santas	Augas Santas	Vitre (San Xoán)
CP-24	Muíño da Gándara	Gándara, A	Vitre (San Xoán)
CP-25	Muíño de Campoduro	<i>Muíño Vello</i>	Vitre (San Xoán)

CRUCEIROS e PETOS

CÓDIGO	ELEMENTO CATALOGADO	NÚCLEO	PARROQUIA
CR-01	Cruceiro de Santa María	Igrexa, A	Añá (Santa María)
CR-02	Cruceiro de San Martiño	San Martiño	Frades (San Martiño)
CR-03	Cruceiro da Madalena	San Mauro	Frades (San Martiño)
CR-04	Cruceiro de San Martiño	Igrexa, A	Ledoira (San Martiño)
CR-05	Cruceiro da Ermida de San Nicolao	<i>Montes de San Nicolao</i>	Mesós (San Salvador)
CR-06	Cruceiro de Santa María	Igrexa, A	Papucín (Santa María)
CR-07	Cruceiro de San Xoán	Igrexa, A	Vitre (San Xoán)
CR-08	Cruceiro da Ermida das Virtudes	Virtudes, As	Vitre (San Xoán)

OBRA CIVIL

CÓDIGO	ELEMENTO CATALOGADO	NÚCLEO	PARROQUIA
OC-01	Ponte Nova	Pontenova, A	Ledoira (San Martiño)

Dentro do Conxunto Histórico procédese á listado dos elementos catalogados que se presentan no mesmo, non como elementos illados, senón como relacionados entre si, onde se ven influídos por varios factores.

CONXUNTO HISTÓRICO

CÓDIGO	ELEMENTO CATALOGADO	NÚCLEO	PARROQUIA
CH-01	Fraga de Cimadevila	Cimadevila	Frades (San Martiño)
CH-02	Núcleo de Cimadevila	Cimadevila	Frades (San Martiño)
CH-03	Campo da festa	Pontecarreira	Gafoi (Santa Mariña)
CH-04	Campo da festa	Pazo	Galegos (San Martiño)
CH-05	Carballeira das Augas Santas	Augas Santas	Vitre (San Xoán)

Con todo isto, e de igual modo, indícase que este catálogo é un documento aberto e que no caso de producirse altas ou baixas de elementos do mesmo, deberase tramitar o oportuno expediente na Consellería de Cultura.

Pola contra varios son os elementos que podíamos citar dentro do concello tanto polo seu interese artístico como histórico, pero sen dúbida os máis representativo son o Pazo de Galegos e o Pazo de Peñasco.

- **Pazo de Galegos**

En San Martiño de Galegos, a pouca distancia da estrada de Ordes a Ponte Carreira, pódese ver o Pazo de Galegos, ocupado por unha comunidade relixiosa que o recibiu en doazón. Accédese a el por un portalón brasonado. Nos dous escudos destacan os emblemas dos Montenegro, Andrade, Bermúdez, etcétera.

No lintel pódese ler a inscrición referente ao aloxamento que prestou á princesa Mariana de Neoburgo cando se dirixía dende Mugaridos, onde desembarcara, ata Santiago. Di así: «En 15 de Abril de 1690 durmiu nesta casa a Raíña Ntra. Sra D.a Mariana de Neoburgo, muger do rei Ntro. Sr. D. Carlos 2º, vindo da Coruña en Romaxe a Ntro San Apóstol Santiago. Sendo donos desta Casa D. Antl. Mosquera Pimentel Riva de Neira casado con D.a Baltasara Antonia de Luna Lovera e Valladares. Ad Majorem Del Gloriam.»

Por tal motivo foille concedido, igual que ao de Herves, o privilexio de pechar con cadea. Na fachada do edificio campa outro escudo coas armas de Nóvoa, Luaces e Enríquez. Conserva a antiga capela, pero cunha moderna torrecilla. Entre os donos deste conxunto histórico figura o político e jurisconsulto Aureliano Linares Rivas.

- **Pazo de Peñasco**

Data do século XVII, pero sufriu numerosas remodelacións que deixaron no seu exterior a pegada do paso do tempo. Para acceder ata o Pazo de Peñasco, o visitante debe tomar a estrada que une Ponte Carreira e Ordes e desviarse seguindo a sinalización do mesmo nome, ata divisar o pazo, valado e pechado ao público en xeral.

O edificio orixinal comezou a construílo no auxe do período barroco en España, o primeiro propietario do pazo do que existe constancia, Pedro Vázquez Vaamonde. Entre os seus principais atractivos, ademais do portalón de entrada, na actualidade totalmente reformado, aínda que mantendo a aparencia clásica do conxunto, atopa un escudo timbrado coa cruz de Malta e catro cuarteis.

Neles represéntanse alusións a diferentes familias de histórico avoengo: a M dos Montenegro, os escaques de Bermúdez, a cabeza de lobo de Moscoso e un castelo.